

psi, kteří jsou tímto opatřením chráněni proti vlčímu kousnutí. Podobně nosili střevíce se zobci a s velmi dlouhými nosci, takže mohli špatně chodit nebo kráčet. I byla poskvrněna země česká těmito vynálezy a jinými zlozvyky i mnohými pověrami víc, než je vhodné vyprávět. I řídili se jeden každý náladou svého srdce a nespravedliví byli chváleni v libostech svých duší³¹¹ a jejich pýcha stále stoupala.

♦ A tak se stalo, že minulého měsíce tohoto roku nějací šlechtici Českého království shromáždili něco svého lidu a vytáhli do Saska proti pánu z Wedrova; a když nadcházela bitva, sesedla obě vojska z koní a začala podle zvyků oné země bojovat pěšky, ale pro těsné šaty a střevíce se zobci byli Češi nepřáteli poraženi, zajati a strašlivě pobiti. Ať viní sebe, že nenechali doma úzká a těsné šaty a střevíce se zobci, když táhli do boje.

♦ ♦ ♦

Léta Páně 1368 v měsíci lednu zemřel náhle farář kostela v Pelhřimově, městečku pana arcibiskupa, když tančil a provozoval rej. Hleďte, duchovní, jak Bůh miluje tančící, a opravte podle tohoto příkladu své mravy!

♦ Téhož roku shlédl Bůh na českou zemi, a protože je rozsáhlá a zůstal jí jediný dědic, dal nám i druhého. Patnáctého dne měsíce února se totiž narodil našemu panu císaři z paní císařovny Elišky, jeho manželky, třetí syn v pořadí, jemuž bylo u křtu dáno jméno Zikmund. I byl po právu nazván tímto jménem, protože oba jeho rodiče, kteří zvláštní úctou ctili svatého Zikmunda odpočívajícího v Pražském kostele, bez veškerých pochyb dostali tohoto syna od Boha pro zásluhy a na přimluvu již řečeného svatého mučedníka. Jeho hrob dal císař podivuhodně ozdobit zlatem a stříbrem a v den křtu řečeného chlapce věnoval tisíc zlatých na zakoupení důchodů pro jeho oltář a pražské kapitule deset hřiven, jež se měly rozdělit na díly.

♦ Téhož roku poslal pan papež Urban V. své slavnostní vyslance a posly k našemu panu císaři a se vši horlivostí žádal, aby ráčil jemu a svaté církvi římské přijít na pomoc, protože země římské církve v Toskánsku a Lombardii jsou proti Bohu a spravedlnosti od

nepřátelských spolků a zvláště od Bernaba Milánského zabírány a nezaslouženě znepokočovány.³¹² Jeho čas-
tým prosbám pan císař jako zastánce a ochránce svaté církve římské laskavě vyhověl, shromáždil převeliké množství svého lidu i Němců, vytáhl na pomoc uvedenému panu papeži proti svrchu řečeným škůdcům a na Květnou neděli, jež byla druhého dne měsíce dubna, oděn do válečné zbroje, se z města Prahy vydal na cestu. V Českém království a v zemích k němu patřících zanechal jako hejtmána a správce ctihodného otce pana Jana, pražského arcibiskupa, jenž šťastně řídil věci světské i duchovní. Avšak páni a šlechtici Českého království, kteří táhli s panem císařem, způsobili mnoho škod na statcích kostelů a klášterů. Proto z dopuštění Božího mnozí z nich zemřeli v Itálii na cestě při návratu. Nárek vdov a chudáků stoupal totiž až k nebi a Pán je vyslyšel a pomstil.

♦ A pozoruj, co zaslouží, aby bylo svěreno paměti: když totiž urozený muž, pan Petr z Michalovic, následoval se svým vojskem pana císaře do Itálie, tento mladý pán při tažení způsobil převeliké škody na statcích Pražského kostela a jiným poddaným lidem, jejichž nárek a pláč vystoupil až do nebe, a Pán, spravedlivý soudce, tím nebyl potěšen. Proto po jeho odchodu jeho paní manželka učinila pro jeho spásu a šťastný návrat slib, že půjde k prahům svatých patronů v Pražském kostele, což také splnila. A když obešla celý Kostel pražský a chtěla nakonec vstoupit do kaple svatého Václava a tam pronášet modlitby k Pánu za záchranu svého muže, tu hle, ta kaple byla tak pevně zavřena, že ji kaplan svými klíči nemohl nijak otevřít. Byl přivolán pan děkan Vrativoj³¹³ a ostatní kanovníci a služebníci Pražského kostela, ale nikdo ji nemohl žádným způsobem otevřít. Pošlou pro kováře, ale ani ten neuspěje, leč by vylomil celé železné dveře. Odloží se tedy na čas věc s otevřením a vylomením. A hle, po odchodu zmíněné paní se dveře kaple otevrou jako obvykle bez obtíží. Všichni se divili tomuto zázraku, jenž byl předzvěstí příštích špatných událostí. Neboť onen pan Petr z Michalovic téměř v téže době, co se toto dělo v Praze, zemřel v Itálii a mrtev byl převezzen do Čech.

♦ Takovou odplatu dal všemohoucí Bůh pro zásluhy svých svatých mučedníků, patronů Pražského kostela, škůdcům tohoto kostela, aby se trest těch, kteří v řečeném vojsku zahynuli špatnou smrtí, stal výstražným příkladem jiným lidem tehdy žijícím i budoucím. Uváživ tyto i jiné slavné zázraky svatého Václava, uděлил ctihodný otec pan Jan, arcibiskup pražský, legát apoštolské stolice, všem opravdovým kajícím, vyzpovídávším se a zkroušeným, kteří by k počtě téhož světce zazpívali níže uvedenou píseň, odedávna obvykle zpívanou, čtyřicetidenní odpustky na věčné časy platné. A znění této písně v lidovém jazyce je takoveto:³¹⁴

*Svatý Václave,
vévodo České země,
kněže náš,
pros za ny Boha,
svatého Ducha!
Kyrie eleison!*

*Nebeskeť jest dvorstvo krásné,
blaze tomu, ktož tam pojde,
[v] život věčný,
oheň jasný,
svatého Ducha!
Kyrie eleison!*

*Pomoci tvé žádámy,
smiluj se nad námi,
utěš smutné,
odveď vše zlé,
Svatý Václave!
Kyrie eleison!*

A má se zpívat třikrát atd.

♦ V téže době pan císař, dokud ještě dlel v Čechách, moudře pozoroval a zjistil, že se provádělo mnoho špatností a podvodů se zněním přísahy v českém zemském právu, protože toto znění je nesmírně dlouhé

a obtížné. Chtěje tedy zabránit těmto špatnostem a zmařit podvody zlých lidí, zkrátil s obecnou radou a souhlasem pánů, šlechticů a vladkyň Českého království toto znění přísahy a ustanovil, aby takto zkrácené bylo zachováno na zemském soudu na věčné časy. A je to toto znění: „Z čeho mne tento viní, v tom jsem nevinen. Tak mi pomáhej Bůh a všichni Boží svatí.“³¹⁵ Dřívější a starší znění přísahy se upravovalo podle znění předložené žaloby a bylo tak dlouhé, že je málokdo mohl celé odříkat. Proto bylo nutné těmto podvodům čelit.

♦ Téhož roku, v neděli v oktávu svatého Prokopa, což bylo devátého dne měsíce července, vysvětil ctihodný otec pan Jan, arcibiskup pražský a legát apoštolské stolice, větší vchod Pražského kostela. Rovněž toho dne vysvětil císařskou kapli v čele nového kůru Pražského kostela k počtě svatě a nedílné Trojice a rozhodl, aby výroční den jejího zasvěcení byl slaven každoročně ve svátek svatě Trojice.

♦ Téhož roku v měsíci dubnu se po mnoho dní objevovala na západní straně kometa. Po ní následovalo na jaře veliké sucho a letní obilí se dosti špatně urodilo.

♦ Téhož roku dne 28. měsíce července zemřel bez dětí slezský vévoda Bolko, pán svídnický. Jeho smrtí, protože nebylo bližšího dědice, jenž by dostal jeho vévodství, připadlo toto vévodství a všechny jeho země podle práva dědického nástupnictví jasněmu knížeti Václavu IV., králi českému, a pan císař to potvrdil a vydal rozhodnutí, že tyto země mají na věčné časy náležet ke koruně Českého království.

♦ Téhož roku, v den Nanebevzetí blahoslavené Panny [15. srpna], začal v Pražském kostele rok milosti neboli odpustků. Náš pan císař totiž při zvelebování služeb Božích a slávy svého Pražského kostela, když jednou přijel do města Trevíru, dostal v klášteře svatě královny Heleny třetinu závoje blahoslavené Panny, jež tam přivezla sama svatá Helena z krajů jeruzalémských, a do-
sáhla u pana papeže svolení, aby tato část závoje byla každoročně, vždy od sedmiletí k sedmiletí, ukazována lidu a aby ti, kdož by v den vystavení tohoto závoje přišli ve zbožném úmyslu do kostela, obdrželi od apoštolské

311 • Srov. Ž 10, 30 (podle hebrejského textu).

312 • Ke konfliktům Bernaba Viscontiho s papežskou kurií i s Karlem IV. srov. Jiří SPĚVÁČEK, *Karel IV. Život a dílo (1316–1378)*, s. 238n., 252n. a 257n.

313 • V rukopisu je chybně Wratyborius, tj. Vratibor.

314 • Toto je nejstarší známý zápis druhé nejstarší české duchovní písně. Pochází zřejmě z 12. století. O ní srov. JAROMÍR ČERNÝ, *Středověk (800–1420)*, in: Jaromír Černý, Jan Kouba, Vladimír Lébl, Jitka Ludvová, Zdeňka Pílková, Jiří Sehnal, Petr Vít,

Hudba v českých dějinách. Od středověku do nové doby, Praha 1983, s. 41. 315 • Podle desk zemských zněla přísaha takto: „Na tom přísahám, jímž mne N. viní v této žalobě, tím jsem jemu ničím nevinen. Tak mi Bůh pomáhej i všickni

světí.“ Srov. *Pozůstatky desk zemských roku 1541 pohořelých II*, ed. HERMENEGLD JIREČEK, Praha 1872, s. III.

stolice odpustky tři roky a třikrát čtyřicet dnů. A tyto odpustky budou trvat na věčné časy vždy od sedmého roku k sedmému roku, jak je úplněji obsaženo v papežské bule. Proto nastal veliký sběh lidu k Pražskému kostelu po celý tento rok, a to i z cizích zemí.

♦ Téhož roku pan císař, když sjednal mír mezi římskou církví na jedné straně a milánskými a některými jinými samovládcí na druhé,³¹⁶ rozpustil vojsko a odebral se do Toskánska, kde se nějaký čas zdržel, a zamířil pak k městu Římu, kde byl velkolepě přijat duchovenstvem i lidem. Zakrátko ho následoval pan papež.³¹⁷ Jakmile pak císař uslyšel o příchodu pana papeže k městu, vyšel mu s duchovenstvem a lidem vstříc a s velkou slávou ho přivítal. A protože měl v paměti činy svých katolických římských předchůdců, kráčeje v tomto směru v jejich stopách, sesedl z koně a pěšky vedl za uzdu koně pana papeže až ke stupňům kostela svatého Petra.³¹⁸ Veliká to pokora tak velkého panovníka, ale ne nezaslouženě, neboť je známo, že to učinil v naději na věčnou odplatu. Právě totiž Pravda v evangeliu: „Čím jsi větší, tím více se ve všem pokor.“³¹⁹ A protože byl nejkřesťanštější, chtěl uctít náměstka Ježíše Krista. *Zde ty, kdo jsi to viděl a znáš, látku doplň atd.*

♦ Potom v den Všech svatých [1. listopadu] sloužil pan papež osobně mši v kostele svatého Petra za přítomnosti pana císaře, skvělícího se tam ve svém majestátu, a sám pan papež korunoval se vši slávou a radostí paní Elišku, manželku pana císaře, na římskou císařovnu. I zůstal pan císař s panem papežem v Římě v téměř paláci u kostela svatého Petra ode dne korunovace až do svátku Narození Kristova [25. prosince] a vyřizovali spolu a uspořádávali záležitosti církve a svatě říše. Odtud se císař odebral do města Sieny, v němž vytrpěl mnoho protivenství zradou Sienských.³²⁰ Potom přijel do města Luccy, kde s císařovnou dlouho pobýval.

♦ ♦ ♦

Léta Páně 1369 byla zima tuhá a velmi dlouhá. Také vína, jež se urodila v českých krajích, převyšovala jakostí vína rakouská, protože v Čechách bylo přílišné sucho, v Rakousích však přílišné vlhko.

♦ Téhož roku okolo začátku měsíce března byla v Pražském kostele ve zdi kaple svatého Václava nad oltářem svatého Kříže, kde je vidět obraz a zlatý kříž, uložena hlava ctihodného otce pana Ondřeje, osmnáctého biskupa pražského. Tento biskup Ondřej, jak je svrchu na svém místě vypsáno, byl pro hájení svobod Pražského kostela vypovězen do vyhnanství a zemřel v městě, jež se nazývá Cassamare.³²¹ Jeho nástupce Mikuláš, dvacátý třetí biskup pražský, přinesl později jeho hlavu do Prahy. Na památku takového muže a jeho duše pak ustanovil slavit každý rok jeho výroční den a daroval pro to důchod. Mnozí počestní staří lidé věří, že tento muž, biskup Ondřej, je svatý muž, a nazývají jej tak. Říkají též, že se kdysi proslavil zázraky.

♦ Téhož roku, v den Ukazování ostatků [13. dubna], se shromáždilo tolik lidí z cizích krajín, že se zdálo, jako by ono veliké náměstí na Novém Městě blízko Zderazu bylo všude naplněno lidmi. Jak všichni obecně říkali, nikdo z lidí ještě nikdy neviděl tolik lidí shromážděných na jednom místě.

♦ Téhož roku, když náš pan císař dlel se svým dvorem ve městě Luce v Toskánsku, poslal své vojsko na pomoc panu papeži. Toto vojsko se srazilo se svazem u města Rieti, přemohlo a porazilo tento svaz, takže jich většina padla mečem a zbývající byli zajati a potom popraveni. K této bitvě a vítězství nad těmi ničemníky a zlosyny došlo v den svatého Víta [15. června], slavného našeho českého patrona, s jeho, jak nepochybně věříme, podporou a pomocí. Proto také pan papež blahopřál panu císaři k takovému vítězství a napsal mu vlastní rukou list atd.

♦ Téhož roku, osm dní před svátkem Nanebevzetí svatě Panny a ve svátek sám [8.–15. srpna], když již končilo léto milosti neboli odpustků, sběhlo se k Pražskému kostelu tolik lidí, že to žádný věk nepamatuje.

♦ Téhož roku 20. dne měsíce srpna přijela do Prahy paní Eliška, římská císařovna, toho roku, jak je svrchu řečeno, korunovaná v Římě rukama pana papeže, a byla se vši slávou přijata od duchovenstva i lidu ve městě a v kostele pražském. Císař však, protože byl v Čechách mor, prodléval po návratu z Lombardie

na podzim v krajinách polských. A protože si někteří slezští vévodové osobovali nástupnické právo ve svídnickém vévodství a polský král si počítal velké dluhy, jimiž mu zůstal svídnický vévoda zavázán, císař, chtěje ty dluhy vykoupit, uložil v Čechách obecnou berni, zaplatil dluhy a vykoupil nástupnické právo jak od vlastní dcery, vévodkyně rakouské, tak od ostatních slezských vévodů. A když na to byly oběma stranami vydány listiny, přísahali páni i města tohoto vévodství českému králi Václavovi IV., císařovu synu, že budou navždy a neodlučitelně patřit ke Koruně království českého.³²²

♦ Rovněž v téže době koupil císař pro České království mnoho velmi pevných hradů ve Fojtlandu³²³ směrem k Míšni a k Durynsku. I bylo království velice rozšířeno a zvětšeno na všechny strany.

♦ Téhož roku 5. dne měsíce listopadu byly v Pražském kostele v kapli svatého Šimona a Judy uloženy kosti dvou biskupů téhož Pražského kostela, totiž Kosmy a Jana I., protože pro zboření zdi starého kostela bylo nutno je přenést a umístit na jiném místě.

♦ Téhož roku, ve svátek Početí blahoslavené Panny Marie [8. prosince], zemřel výborný kazatel bratr Konrád,³²⁴ řeholní kanovník, správce kostela svatě Marie před Týnem v městě pražském, a byl tam na hřbitově pochován. Tento muž velikého vzdělání a ještě větší výmluvnosti, ačkoli rodem Rakušan, když přišel do Čech a viděl, že lidé jsou příliš oddáni požitkářství a v mnohém, jak jsme se výše zmínili, překračují míru, napravoval svým svatým kázáním mravy lidí naší vlasti, takže mnozí opovrhli světskými marnostmi a horlivě sloužili Bohu. Mezi mnoha jinými dobrými skutky, jež ten muž vykonal, byl jeden významný a pamětihodný: že pražské měšťky, které předtím nosily veliké a velmi nádherné závoje a šaty zdobené nejnádhernějším způsobem, obojí odložily a chodily denně na kázání tohoto vynikajícího kazatele a učitele v šatě dosti prostém. Ten také neohroženě kázal proti lichvářům a jiným, kdož podvodně zneužívali majetku, a zvláště proti řeholním osobám obojího pohlaví, jež byly do řádu přijaty svatokupeckou nepravostí. Proto

když mnoho takových osob, pohnuto tímto svatým kázáním, žádalo dispens od apoštolské stolice a jiní se zdráhali dále dávat své děti řádům na smlouvu, povstali proti němu všichni bratři žebravých řádů a vznesli proti němu mnoho obvinění. Avšak on jako muž dokonale milující vše snášel s vyrovnanou myslí pro Pána a s dobrým svědomím odešel ke Kristu. Ať odpočívá v pokoji. Amen.

♦ V téže době císař pozoroval, že Pražský hrad, v němž choval velký poklad a mnoho ostatků svatých, není opevněn, a to zvláště na jižní straně. Proto přikázal vykopat veliký a velmi potřebný příkop mezi Hradem a Menším Městem pražským.

♦ Téhož roku, jak jsme svrchu uvedli, byl z dopuštění Božího pro lidské hříchy v Čechách velký mor, a zvláště na oné straně směrem k Rakousku, a trval po celý rok. A když se přiblížil ku Praze a začal tam také nabývat síly, byla ohlášena procesí a posty. I usmířil se Pán Bůh, laskavý a velmi milosrdný, a mor záhy přestal, protože se lidé pokorili jako Ninivští. Všimni si, co zmůže pokora a pokání vůči Božímu hněvu a rozhořčení atd.

♦ ♦ ♦

Léta Páně tisícího třístého sedmdesátého se pan císař, kníže míru, po dlouhém pobytu v Itálii, kde pečoval o mír a pokoj církve římské a svatě říše, po mnoha námahách a strastech, jež tam zakusil, vrátil do Čech, na sladkou rodnou půdu, a v den Zjevení Kristova [6. ledna] vstoupil se vši pokorou a zbožností do Hradu a Kostela pražského a byl s velikou radostí a veselím přijat od duchovenstva a lidu.

♦ Téhož času koupil pan císař, jsa velice nakloněn pražskému učení a studentům v Praze, za sto hřiven sto čtrnáct svazků knih svatě teologie a kanonického práva a jiných svobodných umění. Tyto knihy patřily panu Vilémovi,³²⁵ děkanu vyšehradskému blahé paměti, toho roku zemřelému, jenž je přivezl z Avignonu a z různých jiných končin světa. Tyto knihy daroval pan císař studentské koleji v Praze. I bylo rozšířeno to učení a rozhlášeno ve všech sousedních krajinách a zemích tím, že je císař miloval a prokazoval mu zvláštní

316 • Mír s Bernabem Viscontim byl uzavřen 27. srpna 1368.
317 • Papež přijel do Říma již 16. října 1367. Odebral se pak do Viterba, kde vyčkával Karlova příchodu. Sešli se tam 17. října 1368. Karel jel potom 19. října v doprovodu

čtyřiceti tisíc rytířů do Říma a 21. října tam oficiálně vtáhl i papež. Srov. Jiří SPĚVÁČEK, *Karel IV. Život a dílo (1316–1378)*, s. 256n.
318 • Takovouto službu vykonal naposledy roku 1177 Fridrich Barbarossa Alexandrovi III. Byl však

předtím zcela přemožen a pokořen.

319 • Sír 3, 20.

320 • Obyvatelé Sieny 18. ledna 1369 povstali proti říšskému vikáři a císaře oblehli v paláci. Císařovo vojsko povstalce přemohlo, ale s velkými ztrátami.

321 • O těchto záležitostech s uvedenými podrobnostmi ze známých vyprávěcích pramenů informuje, kromě Beneše Krabicez Veitmile, pouze kronika Pulkavova v posledních recenzích, ovšem s největší pravděpodobností právě podle Beneše Krabice

z Veitmile. Stručné zprávy o vyhlášení interdiktů a o Ondřejově smrti „v Římě ve vyhnanství“ má *Druhé pokračování Kosmovo* (s. 97 a 98), na něž Beneš Krabicez z Veitmile svou kronikou navázal, a mohl tedy na ně takto odkazovat.

322 • Karel takto získal pro český stát vévodství svídnické, javorské a Dolní Lužici.
323 • Fojtland (Vogtland, česky Pliseňsko) bylo území severozápadně od českých hranic (za Ašským výběžkem).
324 • Konrád Waldhauser (podle svého rádového

původu — byl členem augustiniánského kláštera ve Waldhausenu v Rakousích) byl dvorním kazatelem rakouských vévodů. Roku 1362 navštívil Prahu a několikrát tu kázal. Roku 1363 ho Karel IV. povolal do Prahy, kde od září kázal v kostele sv. Havla.

Srov. Jiří SPĚVÁČEK, *Karel IV. Život a dílo (1316–1378)*, s. 522n.
325 • Vilém z Lestkova, děkan vyšehradské kapituly, býval též vyslancem Karla IV. Zemřel roku 1369.